

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทดสอบกระบวนการพัฒนาผู้นำชุมชนในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเรียนรู้จากผู้นำเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนระบบเกษตรเดิมสู่การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 139 ราย 10 ชาติพันธุ์ ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 31 แห่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรจากเชิงเดี่ยวเป็นเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และปรับตัว คือ ลักษณะของผู้นำเกษตรกรที่สนใจใฝ่รู้ สิ่งแวดล้อมทางสังคม และแรงจูงใจที่เกิดจากปัญหาต่างๆ สามารถจัดกลุ่มการเรียนรู้ได้เป็น 4 รูปแบบ ประกอบด้วย กลุ่มเรียนรู้รอบด้าน (ร้อยละ 36) กลุ่มเรียนรู้จากตัวอย่าง (ร้อยละ 33) กลุ่มเรียนรู้เร็ว (ร้อยละ 22) และกลุ่มเชื่อมโยงเครือข่าย (ร้อยละ 9)

แนวทางในการยกระดับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเกษตรกรแต่ละกลุ่ม ดังนี้ (1) กลุ่มเรียนรู้รอบด้าน พัฒนาวิธีการเข้าถึงความรู้แบบผสมผสานทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามเครือข่าย (2) กลุ่มเรียนรู้จากตัวอย่าง สร้างต้นแบบความสำเร็จ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่จริงในชุมชน เช่น โรงเรียนเกษตรกรและการพัฒนาระบบพี่เลี้ยง (3) กลุ่มเรียนรู้เร็ว เสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ การบริหารทางการเงิน การใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตและการตลาด รวมทั้งพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อสร้างมุมมองใหม่ให้เกษตรกร และ (4) กลุ่มเชื่อมโยงเครือข่าย พัฒนาทักษะการเป็นวิทยากรมืออาชีพ เสริมทักษะที่จำเป็นในส่วนที่เกษตรกรยังไม่มี ความชำนาญ และเชิดชูเกียรติในฐานะผู้ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาบนพื้นที่สูง ผลจากการนำแนวทางที่ได้ไปทดสอบร่วมกับเกษตรกรนักร้อง จำนวน 23 ราย 5 ชาติพันธุ์ ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง 7 แห่ง ได้แก่ กลุ่มเรียนรู้รอบด้าน กลุ่มเรียนรู้เร็ว และกลุ่มเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า มีประสิทธิภาพในระดับปานกลางถึงดี ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมการทดสอบมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการเรียนรู้ของเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงให้เป็นผู้นำเกษตรกร ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้แต่ละกลุ่มที่ครอบคลุมการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทำให้การส่งเสริมการเกษตรของ สวพส. มีความแม่นยำและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งช่วยให้เกษตรกรมีภูมิคุ้มกันและสามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

คำสำคัญ: ทุมนมนุษย์ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ลดความเหลื่อมล้ำ พื้นที่สูง

Abstract

This research aims to study the learning styles of leading farmers to transform traditional agriculture into environmentally friendly agriculture. The research is conducted by qualitative research. The researcher collected data from 139 samples in 10 ethnic groups of 31 HRDI's projects in 6 provinces of Thailand. The study found that leading farmers transform monoculture into an integrated farming system and intensive farming. Factors supporting the learning and adapting of farmer leaders include curiosity, society, and motivation from agriculture problems. The learning styles of leading farmers are divided into 4 groups, namely, learning from comprehensive data (36%), learning from best practices (33%), fast learner (22%), and learning from network connector (9%). Farmer leaders upgrade learning by accessing knowledge online and offline, developing required skills, encouraging network sharing, creating a success model, and so on.

The researcher studied 23 pilot farmers in 5 ethnic groups in 7 areas in Highland. The study found that development activities were efficient at medium to a good level. Suggestions from pilot farmers are to create visual media for offline learning and explain in detail for online learning. Pilot farmers are interested in digital skills and online marketing for agriculture businesses. Moreover, farmer knowledge development courses should be concise and connect with other organizations. Developing the potential of farmers in line with each group's learning style supports farmers' ability to adapt to future change.

Keywords: human capital, change agent, disparity alleviation, highland